

PEDAGOG VA O'QUVCHILARNING OTA-ONASI O'RTASIDAGI KONFLIKTLARNING XUSUSIYATLARI VA UNI HAL QILISH YO'LLARI

Djabborqulova Nafisa

SHarof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti 4-kurs talabasi

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar:

Pedagogika, konfliktologiya, o'qituvchi, psixolog, maktab, ota-ona, o'quvchi, tarbiya, ta'lim, individual, metod, vosita, munosabat.

Annotatsiya

Mazkur maqolada o'qituvchi va o'quvchilarning ota-onalari orasidagi konfliktologik vaziyatlarni kelib chiqish sabablari. Bunday vaziyatlarni hal qilish yo'llari, o'qituvchi va ota-onalarga ziddiyatlarni hal qilish yo'llari haqida ma'lumotlar berilgan. Mazkur maqola xalq ta'limi muassasalarida faoliyat ko'rsatayotgan o'qituvchilar, o'quvchilar va ularning onalari uchun mo'ljallangan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2022 LWAB.

O'qituvchi va ota-ona o'rtasidagi qarama-qarshiliklarning markazida o'quvchini tarbiyalash va tarbiyalash modellari bo'yicha kelishmovchiliklar mavjud. Ular qo'llaniladigan maqsadlar, usullar, vositalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, ziddiyatli harakatlarni o'qituvchi va ota-onalar tomonidan ham qo'zg'atilishi mumkin.

Konfliktologik jarayonda ziddiyatli norozilik odatda o'zaro bo'ladi. Ota-onalarning da'volari maktabda va pedagogga ta'lim jarayonini tashkil etishning turli jihatlari bilan bog'liq. Masalan o'qituvchilarning o'quvchilarga munosabati va ta'lim sifati. Ota-onalar tomonidan o'qituvchiga nisbatan ziddiyatli vaziyat bo'lishi mumkin:

- ✓ o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan o'qitish usullaridan norozilik bildirishlari munosabati bilan qo'zg'atilgan;
- ✓ o'quvchilar bilimni xolis baholash, aniq o'quvchilar uchun baholarni asossiz ravishda past baholash;
- ✓ o'quvchilarning shaxsiyatga qiziqishi yo'qligi;
- ✓ o'qituvchi tomonidan maktab ichidagi ma'lumotlardan alohida o'quvchilar zarariga foydalanish;
- ✓ o'quvchilarni kamsitish, haqorat qilish, markalash va boshqalar.

Ota-onalar bilan muloqot qilishda bunday vaziyatlarda o'qituvchi tomonidan mojaro holati yaratilishi mumkin. Bunday holda, uning ota-onasiga bo'lgan da'volari tajovuzkorlik yoki antipatiyaning namoyon bo'lishi bilan bog'liq.

O'qituvchilar ota-onalarga nisbatan ziddiyatli vaziyatlarni kelib chiqarishlari mumkin bo'lgan holatlar:

- o'quvchilarning doimiy noroziligini oshirishlari:

- sinfdagi o'quv jarayonini buzishlari;
- o'qituvchini tanlab olish, uning kasbiy faoliyatini salbiy baholash;
- o'z nuqtai nazarini faol ravishda o'rnatish;
- o'quvchilar va boshqa ota-onalarni mojaroga jalb qilish.

O'qituvchilarning fikriga ko'ra, ota-onalar farzandlarining odob-axloqi, ta'lim olishi haqida juda yaxshi, yuqori fikrda bo'lishadi, farzandlarining tasodifiy va tashqi kuzatuvlariga tayanadi ya'ni maktabdan tashqaridagi faoliyatlariga baho berishadi. Ular hech narsaga chuqur kirmaydilar. Go'yoki yuzaki sudya o'qituvchilar. Ularning o'zlari bola ustidan mutlaqo nazoratga ega emaslar. Unga e'tibor bermaydilar. Balki doimo o'qituvchiga da'vo bilan kelishadi. Ular faqat biz, o'qituvchilar, ularning farzandlarini o'qitish va tarbiyalashga majburmiz, deb hisoblashadi, ko'pincha o'quv jarayoniga aralashadi. Sinf rahbari ularga mos kelmasa, o'qituvchining bilim darajasi yaxshi emas degan xulosaga kelishadi.

Maktab pedagogik jarayonida ota-onalarning rolini baholab, o'qituvchilar ota-onalarning e'tiborining yetishmasligini ta'kidlaydilar. Ota-onalar hali maktab muammolarining, ta'lim muhitining sub'ektiga aylanmagan. Misol qilib aytadigan bo'lsak yaqinda bir o'quvchimiz darsda yaxshi qatnashaolmadi. Biz uni ota-onasi ham o'z farzandi bilan yaxshi shug'ullanishi, unga e'tibor berishi uchun xuddi avvalgi an'analarimizdek unga «Bolangizni o'qishiga, odob-axloqiga e'tibor bering» deb xat yozib yuborgandim. Ertasi kuni xatni orqa qismiga ota-onadan javob xati kelibti: «Agar oyligingizni yarmini bizlarga bersangiz biz ham bolamizni o'qishga o'rgatamiz»-deb yozib berishipti.

Hozirda ayrim ota-onalar chet davlatlarida, yoki kuni bilan ishlaydilar va natijada charchab, o'z farzandlari bilan shug'ullanishga vaqtlari yoki kuchlari etmaydi. Natijada aybni faqat o'qituvchilardan izlashga harakat qilishadi. Lekin, agar ota-onalar ham farzandlari bilan o'qituvchi bilan hamkorlikda shug'ullanishmasa, farzandlarini yonini olishsa, o'qituvchi oldiga qo'ygan maqsadagi erisha olmaydi.

Umumiy maqsadga ega bo'lish - bolani tarbiyalash - ota-onalar va o'qituvchilar pedagogik jarayonda turli o'rinlarni egallaydi.

O'qituvchining pozitsiyasi ta'lim va tarbiya jarayonining maqsad va vazifalari bilan bog'liq bo'lib, ularga normalar va me'yorlar tizimiga rioya qilmasdan erishish mumkin emas. O'qituvchining ishi o'quvchilar faoliyatini baholash, o'quvchilarning ham, ularning ota-onalarining ham kelishmovchiligi bilan birga bo'lishi mumkin bo'lgan sanksiyalardan oqilona o'ta olishi lozim.

O'qituvchi va ota-ona o'rtasidagi ziddiyat - bu nizolar bola - talaba - o'quvchiga nisbatan pedagogik lavozimni egallagan ikkita kattalar. Ular o'quvchining ta'limi va tarbiyasi tufayli emas, balki boshqa sabablardan ham paydo bo'lishi mumkin. Masalan, shaxsiy yoqtirmaslik tufayli. Agar ular ta'limga yo'naltirilgan bo'lsa, ular pedagogik bo'ladi.

O'qituvchilar va ota-onalarning o'zaro da'volari, o'rtasidagi nizolar

ular turli sabablarga ko'ra yuzaga keladi. Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi nizolarning eng keng tarqalgan sabablari:

- ✓ ota-onalar va o'qituvchilarning umumiy va pedagogik madaniyatining turli darajalari;
- ✓ o'zaro munosabatlarning turli maqsadlari (o'qituvchining o'z kasbiy maqomini tasdiqlash istagi, ota-ona esa – uning ta'lim xizmatlarini oluvchining maqomi);
- ✓ barcha murakkablikdagi ota-onalar va o'qituvchilar tomonidan tushunmovchilik ta'lim jarayoni, uning samaradorligining ko'plab omillarga bog'liqligi (tarablarning usullar haqidagi turli g'oyalari) va ta'lim-tarbiya vositalari, shaxsiy sifatning yetishmasligi, bolaga mehr bera olmaslik va boshqalar;
- ✓ o'qituvchi va ota-onaning bolaga bo'lgan munosabatidagi farqlar sifatida shaxsiyat;

✓ tomonlarning mas'uliyatsizligi (oilaning qaram pozitsiyasi).

yoki (pedagogik jamoa), bolalarni tarbiyalash mas'uliyatini bir-biriga o'tkazish;

- ota-onalarning maktabga salbiy munosabati;
- bir-biriga hurmatsizlik, shaxsiy dushmanlik;
- o'qituvchining kasbiy layoqatsizligi (past tayyorgarlik darajasi, maktab o'quvchilariga haddan tashqari talablar).

Ota-onalar bilan muloqotda o'qituvchi bolaning harakatlarini, maktabdagi muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizliklarini, o'z vazifalariga va atrofidagi odamlarga munosabatini baholaydi. Shu bilan birga, umuman bolaning shaxsiyatini emas, balki alohida harakatini ham baholash kerak. O'qituvchining o'quvchining shaxsiyatiga salbiy baho berishi unga nisbatan noto'g'ri qarashlarni shakllantirish asos bo'lishi mumkin. Omma oldida ayrim bolalarning kamchiliklari va zaif tomonlari haqida gaplashish mumkin emas (masalan, ota-onalar yig'ilishlarida).

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak o'qituvchi avvalo o'quvchini o'zi bilan gaplashib, uni darslarga faol qatnashishini, odob axloqini tuzatishini tushuntirib berishi lozim. Bunday o'quvchilar bilan odatda darsdan keyin, individual tarzda ish olib borilishi kerak. Agarda sinf rahbari o'quvchini tartibga chaqiraolmasa, darsdagi faoliyatini tuzataolmasa, keyin maktab psixologi, maktab ma'muriyati bilan birgalikda tuzatish ishlarini olib borishi kerak. Agarda bularning barchasi o'qituvchi xoxlagan natijani beraolmasa keyinchalik o'quvchining ota-onasi bilan gaplashib, ularning oilaviy sharoitini o'rganib, o'quvchi bilan ishlashi lozim.

Ota-onalar ham o'z navbatida, o'qituvchini to'g'ri tushunib, farzandlarini kamchiliklarini tan olib, o'qituvchi bilan hamkorlikda ish olib borishlari kerak bo'ladi. Maktabdan va oiladan o'quvchiga kerakli e'tibor berilsa, albatta o'quvchi ham o'zgarishga harakat qiladi. Albatta, o'quvchining ham xarakterini inobatga olib, uning qiziqishlariga qaraba, turli metodlar, didaktik o'yinlar yordamida, unga ta'lim va tarbiya berilishi lozim.